

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. Fylke: *Vest-Agder*
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: *Kvås*
 Emne: *Transport av tøy.* Bygdelag:
 Oppskr. av: *Arne Sliectal* Gard:
 (adresse): *Veggja* G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. *Ja*

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Også etter eldre folk frå bygda.

SVAR

1. Utmærksstilt er berikket på mange heiegarden. Dei som ikkje har hest må bera heim tøyet, eller draa det på kjelke om vinteren. Elles er det helst vanleg å leige ein med hest til å kjøpe det heim.

2. Transport til stakk eller utløse gjenstander eller som terrenget er. Ofte vert tøyet bora på rygg, men er det kjørende, vert det brukt hest. Når ein ber på tøy, vart tøyet "kjenn" med riva, og ein la så på 5 kjemmer til i byrd. Når så byrda var kvept, sette beraren seg og "for føre" i: fekk armene i fallene. Når han skulle reisa seg, stod ein frammanfor og drog i tøyet. Når ein ber, held ein tøyet over eine oksla. (Det var elles to slag måter å "hegda" på. [hegd = hovold] Når det var stilt veg til loda, stakk ein tøyet gjennom hegda frå undersida ("tjuvhegd"), men skulle ein bera byrda eit lengre stykke, stakk ein alltid tøyet gjennom hegda frå oversida og mellom fallene. Då heldt kveppinga seg mest sjølv.) Løypstreng har vore brukt eit par stader, men ikkje i eldre tid

3. Til vanleg vart høyet køyrt heim på vintertføre

4. 7 høynna vart bruka langkjerra, firkjula vogn og vanleg langsele etter som gartane er.

På lallig flath terreng brukar ein hjulvredskop, i brattende og myr slede. - Einstakle gamle, t. d. Regine Litlestad 87 år, kallar langkjerra "hjulsele". Sommersleden er ikkje jernskod, men vintersleden har oftast jernskoring. Til høykøyring er det vanlege kjerrer som vart bruka, med ei serleg grind (trom) på. Før var komet oftast bare ein "staben" (= stamm) i kvar ende av køyreboringen (fig 1.) og med eit lverke oppe. Frå dette gjekk det så ~~to~~ vidjer, tog eller ståltråder ned til kjerra eller sleden, to på kvar side av "stabnen".

Eller også var "stabnane" festa på ei grind som på fig. 2. Ei kridje form utan lverke oppe synar fig. 3. Kva brukar ein oftast "spilekrom" som er slegne saman av lekko og der sidene er fest til endestykka med krom, så ein kan slå ned eine sida når ein lesur av. Eit sledelass rekvart for 5 byrder. Til vanleg raka ein med seg alt høyet, elles var det visst ingen fast regel.

Til kvepping av lasset brukar ein for ei kromtong (fig. 4) som ein la oppå og kvepte så lvertover den kring lasset med 2 tog, eitt framme og eit bak. "Hegda" til kveppet var større og grovare enn til byrdehoget. Ein slakk var oftast 10 byrder = 2 lass, eller 20 byrder = 4 lass.

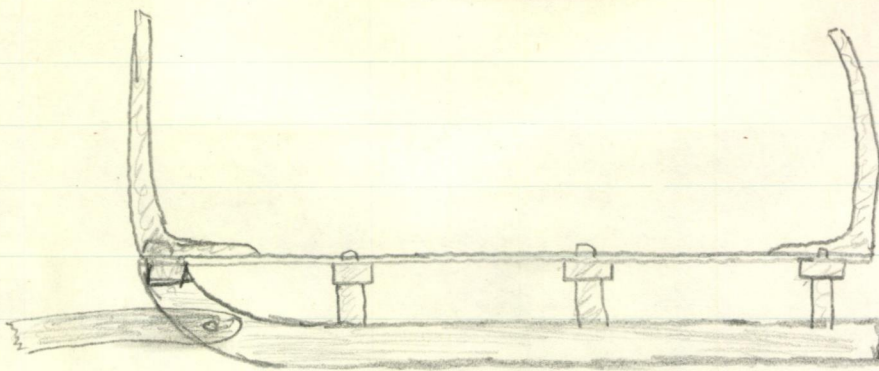


Fig. 1.

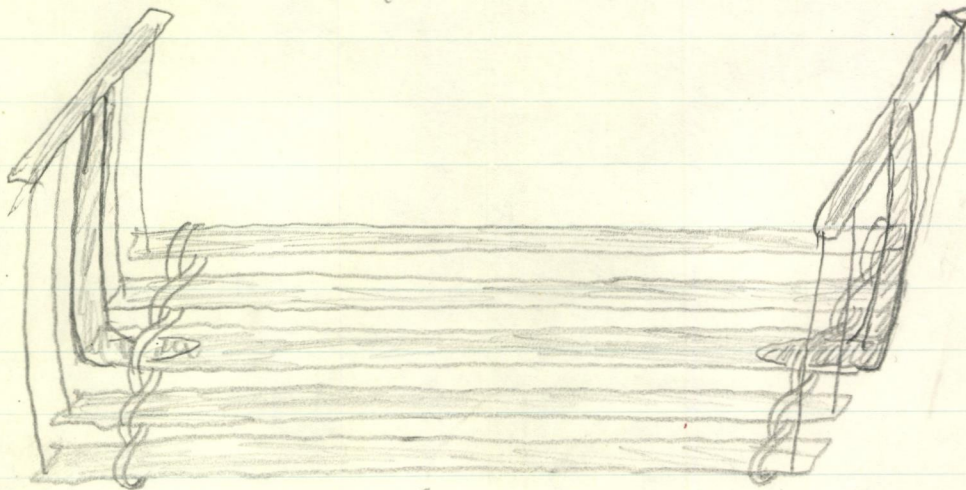


Fig 2.



Fig. 3.

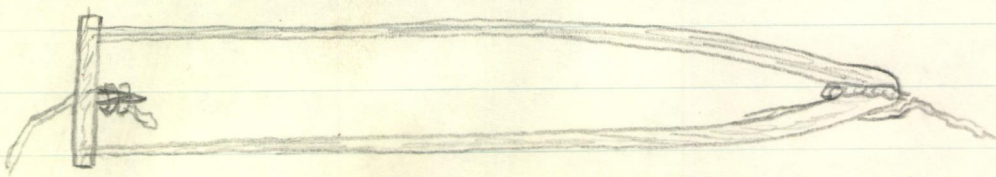


Fig 4